

Komarnički knez Velimir

Kulturna perjanica Novigrada Podravskoga koju vrijedi čitati i istraživati

KATARINA FRANJO

Unatoč epidemiji, koja je u proteklih godinu i pol zahvatila cijeli svijet, u Novigradu Podravskom pronašlo se mjesta za njegovanje baštine, lijepe književnosti i brige o pozitivnim kulturnim vrijednostima. Krajem 2020. godine svoj pretpisak i 2. izdanje doživjele su knjiga i strip »Komarnički knez Velimir«. Uredništvo knjižnoj građi potpisuje Sanja Lovnički, a nakladnik je Općina Novigrad Podravski. Prvotisci su otisnuti 1930. i 1968. godine i to u vrlo malom broju primjeraka te se uvidjela potreba za objavljivanjem 2. izdanja spomenute knjižne građe.

Općenito o spomenutoj građi, i to posebno pripovijesti naslovljenoj »Komarnički knez Velimir: historijska pripovijest iz stare prošlosti Novigrada Podr. i provale Mongola u Hrvatsku«, se u proteklom stoljeću premalo pisalo te tako valja izdvojiti da primjerice Zlatko Vedriš u Glasu Podravine iz 1967. godine spominje knjigu Đure Ljubića pišući:

Godine 1930. novigradski pisac Đuro Ljubić izdao je knjigu pod naslovom Komarnički knez Velimir. Ta knjiga opisuje prodore Mongola i Tatara preko Drave u tadašnju Komarnu (Novigrad). Komarna je bila smještena uglavnom oko potoka Komarnice, ograđena sa sviju strana visokim stupovima i kolcima. Knez Velimir, koji je upravljao Komarnom imao je svoju tvrđavicu na današnjem Prkosu (šuma iznad Novigrada). Njegova vojska je brojila oko 400 vojnika. Među njima veći dio bili su strijelci, a manji konjanici. Godine 1242. u mjesecu kolovozu navalila je silna mongolska

vojska pod vodstvom Batukana. Najprije je pokorila ruske knezove, a zatim preko Karpata prodrla u Ugarsku. Grupa od 1500 ratnika napala je Komarnu. O toj borbi, Ljubić u svojoj knjizi piše...¹

Isto tako Zorko Marković u Podravskom zborniku u članku naslovljenom »Obljetnice Muzeja grada Koprivnice (1856 – 1946 – 1951 – 1991.)« spominje istoimenu knjigu iz 1930. godine navodeći: *... valja spomenuti i utjecaj popularnih pučkih pripovijesti na jednu klimu koja je povećavala zanimanje za prošlost, naročito lokalnu (primjerice, 1930. tiska se »Historijska pripovijest iz stare prošlosti Novigrada Podr. i provale Mongola u Hrvatsku« pod naslovom »Komarnički knez Velimir«; autor je Đuro Ljubić, a tiskano je nakladom pisca u Virju).*² Zainteresirani Novogranci su u proteklim godinama umnažali primjerke navedene pripovijesti kako bi mogli čitati i čuvati dio novogradske književnosti i baštine. Rijetki su oni koji na svojim policama čuvaju originalno ukoričeno izdanje knjige Gjure Ljubića čije korice i naslovnica se mogu vidjeti u nastavku.

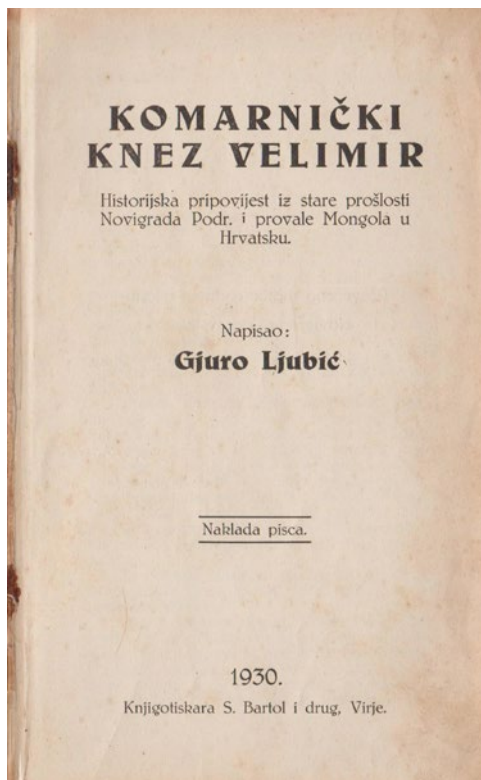
U predgovoru već spomenutoga pretpisaka »Komarnički knez Velimir: historijska

1 VEDRIŠ, Zlatko: *Iz prošlosti naših sela: Novigrad.* // Glas Podravine XIX, 35 (1967.), 2. Dostupno na: http://library.foi.hr/glas/pregled.aspx?v=1&z=839&godina=1967&broj=035&stranica=002&u=komarni%u010dki*knez*velimir (21. 6. 2021.)

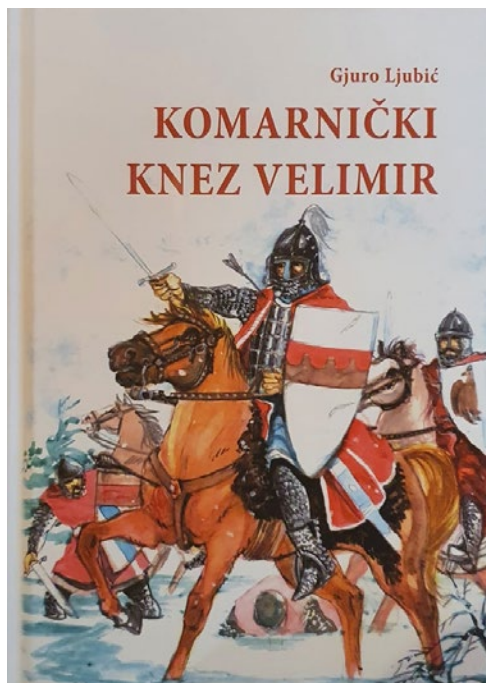
2 MARKOVIĆ, Zorko: *Obljetnice Muzeja grada Koprivnice (1856 – 1946 – 1951 – 1991.).* // Podravski zbornik 1991., (ur. Vjekoslav Prvčić), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 1991. 20.

Sl. 1. Prednje korice prvotiska Gjure Ljubića.

Sl. 2. Naslovnica prvotiska Gjure Ljubića.

Sl. 3. i 4. Prednje korice pretisaka knjiga iz edicije »Komarnički knez Velimir«.

pripovijest iz stare prošlosti Novigrada Podr. i provale Mongola u Hrvatsku« zapisano je:

Napravljeni su manji lektorski i korektorski zahtjevi koji se odnose na pisanje glagolskih negacija, prijedloga, ujednačeno je pisanje glasa *đ*, potom navođenje dijaloga koje izgovaraju likovi, otklonjeni su tipfeleri nastali pisanjem ili prepisivanjem te je posložena numeracija poglavlja kako bi redosljed bio valjan. Arhaizmi koje je upotrebljavao sam autor, i konstrukcija njegovih rečenica te odlomci s uvlakama, pridonose kvaliteti i posebnosti samoga djela – zadržana je njihova izvornost kao dio autorova izričaja koji svjedoči o vremenu u kojemu je samo djelo nastalo i izričaj kao takav vrijedan je za čuvanje i daljnje proučavanje. U ovom ponovljenom izdanju dodani su crteži i akvareli povjesničara i novinara Mladena Trnskoga koji je, uz brata akademskoga slikara Velimira Trnskoga, nasljednik novogradske loze Ivana viteza Trnskog. Valja spomenuti kako su upravo braća Mladen i Velimir, slučajno ili namjerno, poprimili imena koja se nalaze u pripovijesti Gjure Ljubića. Koliki je značaj same pripovijesti (s obzirom na sadržaj i opseg djelo možemo nazvati i roman), a ne samo kulturna perjanica Novigrada Podravska, svjedoči i to da vrsna hrvatska književnica i sveučilišna profesorica Julijana Matanović unutar svoje knjige *Krsto i Lucijan: rasprave i eseji o povijesnom romanu* (2003.) u najnepoznatiji korpus povijesnih romana koji se mogu pokriti terminom pučko-zabavnoga modela svrstava, između ostalih, i djelo Gjure Ljubića *Komarnički knez Velimir*. Opisujući, kako je u pučkoj književnosti autor najčešće nebitan te kako pučka književnost mora biti korisna i zabavna u tolikoj mjeri da se može predstaviti pred čitateljem, a povijesne su teme za takav tip književnosti vrlo zahvalne (Matanović 2003: 48). Likovi su prikazani crno-bijelom tehnikom i vrlo su svojim karakternim osobinama, i vanjskim i unutar-njim, slični onima koje nam prikazuju Perkovac u Stankovačkoj učiteljici (1871.), Šenoa u Branki (1881.) ili pak Ivan Trnski u djelu Učitelj Dobrašin (1871.) koje slično, one oslikane bijelom tehnikom, krasi ljubav prema domu,

zavičaju i briga za nacionalni identitet pojedinca i naroda u cjelini.³

Knjige iz edicije »Komarnički knez Velimir (2020.)« podijeljene su tijekom 2021. godine svim zainteresiranim žiteljima Novigrada Podravska, kao i gostima za ljubljenicima u lijepu pisanu riječ, prema riječima općinskoga načelnika Zdravka Brlječka do srpnja 2021. godine podijeljeno je 279 knjiga i isto toliko stripova. Svi zainteresirani mogli su besplatno preuzeti primjerke knjiga u Općini Novigrad Podravski. U srpnju 2021. godine uz pomoć *Google Docsa* provedena je anketa unutar društvene Facebook grupe *Novigraci i pajdašija* kojom se željelo ispitati zainteresiranost i poznavanje knjižne građe »Komarnički knez Velimir«. Grupa broji 744 člana, a dobrovoljnom ispunjavanju ankete pristupilo je 49 članova. Polazilo se od hipoteze da se pretiskom knjiga iz edicije »Komarnički knez Velimir« uspjelo zainteresirati čitatelje za čitanje spomenute knjižne građe. Unutar ankete postavljeno je 10 pitanja, 8 zatvorenoga i 2 otvorenog tipa. Za ispunjavanje ankete odlučilo se 77,1 % onih koji imaju više od 30 godina, a samo njih 22,9 % ima ispod 30 godina. Iz ovoga se može zaključiti kako i dalje treba, kod mlađih naraštaja, još više raditi na poticanju interesa za čitanje i proučavanje vlastite baštine i knjižne građe. U prilog tome valja spomenuti nedavnu pohvalnu inicijativu članova Udruge mladih »Novigrad Podravski« koji su povodom Dana općine Novigrad Podravski 2021. upriličili izložbu »Povijest Novigrada i vatrogastva u Novigradu«. Treba vjerovati kako će se u budućnosti upravo mlađi naraštaji zainteresirati za čitanje i proučavanje navedenih djela. Unutar ankete postavljeno je pitanje vezano uz zainteresiranost za čitanje u slobodno vrijeme te je pokazano da 79,2 % ispitanih u slobodno vrijeme rado čita, a njih 20,8 % njih ne čita.

3 LJUBIĆ, Gjuro: *Komarnički knez Velimir: historijska pripovijest iz stare prošlosti Novigrada Podr. i provale Mongola u Hrvatsku*. Novigrad Podravski: Općina Novigrad Podravski, 2020., 5–6.

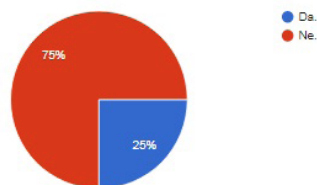
Knjigu »Komarnički knez Velimir« Gjуре Ljubića prije nego što je izašao pretisak pročitao je 25 % ispitanika dok njih 75 % nije pročitao navedeno djelo. Njih 37,5 % izjasnilo se da ima pretisak same knjige Gjуре Ljubića te je, u odnosu na 3. pitanje, na 7. pitanje 2,1 % više ispitanih odgovorilo da je pročitao navedeno djelo nakon izlaska pretiska, a što je vidljivo iz navedenih grafikona u nastavku.

Što se pak stripa tiče vidljiv je povećan interes za strip nakon izlaska samoga pretiska. Prvotisak stripa iz 1968. godine pročitao je 10,4 % ispitanih, a njih 89,6 % nije pročitao. Pretisak stripa ima 33,3 % ispitanih, a 31,3 % ispitanih odgovorilo je da je i pročitao strip nakon izlaska pretiska što je u odnosu na vrijeme prije izlaska pretiska 20,9 % više.

O autoru Gjuri Ljubiću postoje samo podatci koji su nastali usmenom predajom, a prenose ih stariji mještani Novigrada Podravskega. Prema pričanjima bio je učitelj koji je rođen u Ulici Blaža Mađera (*na Brežancima*) i brat mu je bio mesar. Unutar ankete postavljeno je pitanje vezano uz samo poznavanje biografije Đure Ljubića. Odgovorilo je 13 osoba i to da nažalost ništa ne znaju o navedenom piscu. Kao što je već navedeno, potrebno je detaljnije istražiti samu biografiju spomenutoga pisca jer je ona još uvijek, bez obzira na istraživačke napore, neistražena.

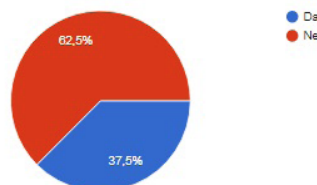
Za razliku od nepoznate Ljubićeve biografije, o mlađem pak dobro poznatom novinaru, povjesničaru, baštiniku, zaljubljeniku u Podravinu, kumu zastave KUD-a »Ivan vitez Trnski«, Mladenu Trnskom (1941. – 2008.) postoje opsežniji podatci, vezani uz život i stvaralaštvo, koji se nalaze npr. unutar monografije pod nazivom »Općina Novigrad Podravski: izabrane teme u povodu 800. obljetnice Novigrada Podravskega«, potom unutar rada Božene Loborec »Obljetničari koprivničkog književnog kruga« objavljenoga u Podravskom zborniku 2000. – 2001., potom biografski podatci se mogu pretražiti, i pronaći, i na primjerice internetskim stranicama; <https://obljetnica.hrt.hr>, [3. Knjigu »Komarnički knez Velimir« Gjуре Ljubića pročitao/pročitala sam prije nego što je izašao pretisak u izdavaštvu Općine Novigrad Podravski.](https://podrav-</p>
</div>
<div data-bbox=)

48 odgovora

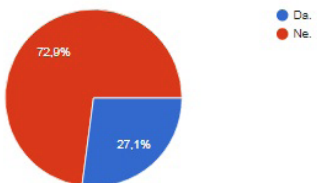
5. Imam pretisak knjige »Komarnički knez Velimir« Gjуре Ljubića koji je 2020. godine izdala Općina Novigrad Podravski.

48 odgovora

7. Pročitao/pročitala sam knjigu Gjуре Ljubića »Komarnički knez Velimir«.

48 odgovora

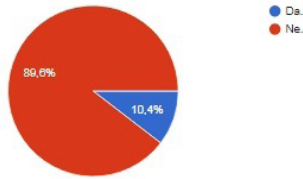

Sl. 5., 6. i 7. Grafikoni vezani uz prvotisak i pretisak knjige »Komarnički knez Velimir« Gjуре Ljubića.

ske-sirine.com.hr, <https://zrinska-garda.hr>, <https://www.24sata.hr>, <https://www.jutarnji.hr/...> Isto tako iz opsežne bibliografije Mladena Trnskoga vrijedan je esej objavljen 2007. godine u Podravskom zborniku pod naslovom »Ilustrirana srednjovjekovna povijest Podravine« u kojem se nalaze zapisani zanimljivi povijesni podatci koji se mogu usko povezati s djelima iz edicije »Komarnički knez Velimir«. Sadašnji načelnik općine Novigrad Podravski Zdravko Brljek čuva sjećanja na Mladena Trnskoga, a ona su i zapisana:

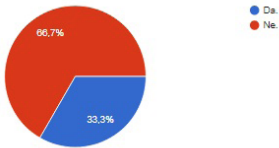
4. Strip „Komarnički knez Velimir“ Mladena Trnskog pročitao/pročitala sam prije nego što je izašao pretisak u izdavaštvu Općine Novigrad Podravski.

48 odgovora

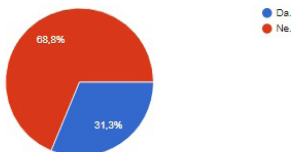
6. Imam pretisak stripa „Komarnički knez Velimir“ Mladena Trnskog koji je 2020. godine izdala Općina Novigrad Podravski.

48 odgovora

8. Pročitao/pročitala sam strip Mladena Trnskog „Komarnički knez Velimir“.

48 odgovora

Sl. 8., 9. i 10. Grafikoni vezani uz prvotisak i pretisak stripa »Komarnički knez Velimir« Mladena Trnskoga.

Svakako moram spomenuti, nama posebno važnog, jednog od zadnjih izdanaka ča-sne loze Trnski: novinara, TV urednika, pu-topisca, pisca Mladena Trnskija. U zadnjem desetljeću života Mladen je često boravio u Novigradu i okolnim selima nastojeći ispuniti obećanje dano svojim korijenima da drugima »otkrije« ovaj godinama zanemarivani i tajno-viti kutak domovine, našu Podravinu. Naime, dugo, predugo je u akademskim, kulturnim, a naročito u medijskim krugovima spominjano Zagorje, Slavonija, ponekad Međimurje, a Po-dravina kao da ni ne postoji. Mladen je uporno, svojim autoritetom poznatog i priznatog umjetnika i baštinika svojih slavni predaka, razgrtao tešku dravsku maglu i odjednom su se naširoko ukazala naša starinska sela, naše kleti, trsja i ledine. Bio je fasciniran našim lju-

dima. Vidio ih baš onakvima kakvi u stvarno-sti i jesu. S onim širokim, žuljevitim rukama, kakve prevelike i nezgrapne slikaju slikari svih škola naivne umjetnosti od Hlebina do Đurđevca. Ljude težake, koji usprkos preboga-toj tradiciji i pokoljenjima čuvanih običaja, gr-čevito vjeruju jedino u život. I to u život koji se živi danas. U životu koji se, bez ustezanja i uljepšavanja, može svakom javno pokazati. Ushićivala ga je, tijekom vremena, otkrivena spoznaja da u sebi nosimo neizbrisivu uro-đenu sjetu i smisao za nepostojeće. Strpljivo i oduševljeno slušao je i bilježio priče starih go-ričara koji su pamtili vrijeme kada je Komar-nica tekla u svim godišnjim dobima, a voda joj je bila hladna i zrcalno bistra. Pa su po-vremeno, vraćajući se iz gorica svojim domo-vima, oko ponoći, nakon teškog rada i pokoje kupice vina viška, s komarničkih mostova, u vodi punoj ljeskave mjesečine, opazali potočne vile kako se kupaju, igraju, kikoću i mame ih u hladne, bistre dubine. Pisao je Mladen o svemu iz naše prošlosti i sadašnjosti. O našim sramežljivo spominjanim vrlinama. Kako smo zaustavljali silne Tatare, osmanlijske ratnike, kako smo proživljavali u Drugom svjetskom ratu, pa početkom devedesetih... I kako nikad i ni pred kim nismo napuštali svoje domove. A mi smo se Mladenu željeli oduživati uručujući mu zahvalnice, kolajne, plakete za Dane op-ćine, na proslavama Valentinova, smotrama folkloru i u svim drugim mogućim prigodama. Sve je to Mladen s radošću primao, ali ispada da mu je najdraža bila jedna sasvim slučajna i uzgredna zahvala: kada smo o njemu pisali jedan mali osvrt u našem lokalnom glasilu Novogradec naveli smo, između ostalog, citat dijaloga jednog starog, zaboravljenog ruskog pisca, za kojeg smo smatrali da najbolje opi-suje čovjeka Mladena. U dijalogu jedan sugo-vornik pita: »Što je za tebe život«, a ovaj odgo-vara: »Život je za mene lug, svibanjski lug, po kojem hodaju konji i žene«. Eto, tako smo mi vidjeli Mladena, a on nam je na tome bio neiz-mjerno zahvalan.⁴

Deseto pitanje unutar ankete bilo je otvoreno tipa i glasilo je: Ako želite, napi-

4 FRANJO, Katarina: Trnski, Mađer i Rašan: razmišljanja, razgovori i rasprave. Koprivnica: Naklada Vošićki, 2018., 27.

šte svoje utiske i razmišljanja vezana uz djela iz edicije »Komarnički knez Velimir«.

Ispitanici su zapisali:

Zanimljiv komadić povijesti za koji bi bilo šteta da je ostao zaboravljen mještanima Novigrada Podravske.

Knjigu i strip bi trebalo pročitati što više naših građana.

Drago mi je da je pretisak dostupan mladim generacijama.

Vrlo zanimljiva i dirljiva priča, nažalost premalo je zastupljena u javnom prostoru, kao i mnogih drugih znamenitosti Novigrada Podravske. Nadam se da ćemo jednog dana više cijeniti našu povijest i kulturu. Pohvalno je što je knjiga ponovno izdana 2020. godine.

Promocija spomenutih pretisaka je održana 7. svibnja 2021. godine na 11. Danima Ivana Trnskog u Novigradu Podravske, tako da je godina čitanja u Novigradu Podravske izuzetno uspješno proslavljena. Sudeći po rezultatima ankete, potrebno je još više zainteresirati pučanstvo za čitanje navedenih djela te isto tako za proučavanje vlastite zavičajne književnosti, baštine i kulture. Ovo su tek početci istraživačkih pohoda vezanih uz vrijedna djela iz edicije »Komarnički knez Velimir« koja će zasigurno, uz uživanje u čitanju, probuditi i želju za detaljnijim proučavanjem knjižne građe.

Literatura

- FRANJO, Katarina: *Trnski, Mađer i Rašan: razmišljanja, razgovori i rasprave*. Koprivnica: Naklada Vošićki, 2018., 27.
- FRANJO, Katarina: *Trnski – novogradske prezime koje nosi najpoznatiji predstavnik obitelji Trnski*. // Podravske zbornik 44/2017. (ur. Robert Čimin), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2017., 137–148.
- LOBOREC, Božena: *Obljetničari koprivničkog književnog kruga*. // Podravske zbornik 2000. – 2001. (ur. Dražen Ernečić), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2001., 340. (21. 6. 2021.).
- LJUBIĆ, Gjuro: *Komarnički knez Velimir: historijska pripovijest iz stare prošlosti Novigrada Podr. i provale Mongola u Hrvatsku*. Virje: Naklada pisca; Knjigotiskara S. Bartola i drug, 1930.
- LJUBIĆ, Gjuro: *Komarnički knez Velimir: historijska pripovijest iz stare prošlosti Novigrada Podr. i provale Mongola u Hrvatsku*. Novigrad Podravske: Općina Novigrad Podravske, 2020.
- MARKOVIĆ, Zorko: *Obljetnice Muzeja grada Koprivnice (1856 – 1946 – 1951 – 1991.)*. // Podravske zbornik 1991., (ur. Vjekoslav Prvčić), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 1991., 20.
- TRNSKI, Mladen: *Komarnički knez Velimir*. Novigrad Podravske: Općina Novigrad Podravske, 2020.
- TRNSKI, Mladen: *Ilustrirana srednjovjekovna povijest Podravine*. // Podravske zbornik 2007 (ur. Dražen Ernečić), Koprivnica: Muzej grada Koprivnice, 2007. 83-100.
- VEDRIŠ, Zlatko: *Iz prošlosti naših sela: Novigrad*. // Glas Podravine XIX, 35 (1967.), 2. Dostupno na: http://library.foi.hr/glas/pregled.aspx?v=1&z=839&godina=1967&broj=035&stranica=002&u=komarni%u010dki*knez*velimir <https://hrcak.srce.hr/228384> (21. 6. 2021.).